

Kaasuhellan uusiokäyttöä.

Oma matkani: Skyen taivaan alla & Albanian Saranda ja Butrint

7.11.2016 6.00

Kun suomalaiset keväällä valmistautuvat tulevan kesän matkoihinsa, esiin kaivetaan yleensä varvastossut, aurinkorasvaputkilot ja talven vaatekaapissa muhineet hellepaidat ja uikkarit. Minä vaimoni kanssa suunnittelin sen sijaan reissua, johon tarvittiin hupullinen sadetakki ja -housut, kosteuskäsittely lenkkareille ja vedenpitävät reput. Pitkät kalsarit jätin sentään tilanpuutteen vuoksi pakkaamatta. Kohde oli nimittäin Skotlannin länsipuolella sijaitseva Isle of Skyen saari, missä kuulopuheiden mukaan sataa aina.

Heinäkuussa kun matkamme alkoi, sääennustuksien symbolikuvissa näkyi varmuuden vuoksi sekä aurinkoa, sadetta että pilviä. Edinburghista lähdimme bussilla Glasgow'n kautta länsirannikolle. Pitkähkö matka oli varsinainen näköalakierros. Maisema muuttui vähitellen karummaksi, viher- ja ruskeasävyt tummenivat, kivipaasit kohottelivat hartioitaan. Portreehen, Skyen pääkaupunkiin, saavuimme lauantaina iltapäivänä pilvisessä säässä. Pieni kaupunki vilisi reppuselkäisiä turisteja ja kyläkauppa oli kynitty puolityhjäksi.

Majapaikassamme odotti iloinen emäntä ja asetuimme aloillemme. Seuraavana päivänä sataa tihuutti. Sadevarustukset niskassa kiertelimme lähitienuota. Pilvet roikkuivat matalalla, Skotlannin perukoilla vallitsi heinäkuun hämärä, autot sihisivät ohi. Kas kummaa, päivä jäi viikon ainoaksi varsinaiseksi sadepäiväksi, joten varustuksemme saivat jäädä kuivumaan eteisen naulaan ja kesä oli koittanut siihenkin maailman kolkkiaan.

Skotlannissa kun olimme, piti löytää kunnan linna. Sellainen löytyi Portreesta länteen Dunveganista. Linnassa oli pitänyt aikoinaan majaa MacLeodien klaani. Linnan ulkonäkö oli vaikuttava. Se oli mieltä kiehtova, mutta myös salaperäisen pelottava. Sisältä linna oli siisti, seiniltä turistien uteliaisuutta vahtivat suvun jäsenien muotokuvat. Isännän jyhkeä työpöytä jäi mieleen. Ikkunoista avautuivat pitkän salmen rauhoittavat näkymät. Linnaa ympäröi myös komea puutarha.

Toinen linna, Eilean Donan Castle, löytyi kauempaa idästä, "mantereen" puolelta MacRaet olivat kunnostaneet ikivanhan sukutilansa 1930-luvulla. Kiviseinät olivat jyrkän harmaat, sisätilat sokkeloiset mutta jotenkin kotoisimmat MacLeodien linnaan verrattuna. Suvun esineistöä oli kerätty näytteille. Komeilipa suuri, monihaarainen sukupuukin seinällä. Klaanin jäsenet pääsivät linnoihin ilmaiseksi, mutta sukupuusta oli turha etsiä savolais-pohjanmaalaisia oksantynkiä.

Palasimme Dunveganiin myöhemminkin. Sen lähellä sijaitsee nimittäin yksi saaren ihmeistä: kultainen ranta. Meren jauhamat simpukankuoret muodostivat kirkkaana hohtavan kaaren muuten karussa ympäristössä. Vesi oli kylmääkin kylmempää, mutta kellertävä hiekka toi tervehdyksen etelän lämmöstä.

Patikoimaanhan me olimme saarelle tulleet. Siispä suuntasimme eräänä aamuna Portreesta pohjoiseen katsomaan kuuluisaa Old Man of Storrta. Paikalla oli teräviä kiven järkäleitä. Eräs luonnon muovaama rakennelma muistutti katedraalia korkeine huippuineen. Vanhan miehen paasi oli liki 50 metriä korkea Obelixin hiidenkiveä muistuttava pysti. Kaukaa katsottuna se muistutti hiukan koukussa oleva sormea. Paikan yllä leijui mystinen lumous; olivatko kivien muodot ja pinnat todellakin vain luonnon muokkaamia, vai olivatko jotkut salaperäiset olennot olleet niitä veistämässä?

Kokeilimme myös vuoren valloitusta. Kymmenisen kilometriä Portreesta etelään päin sijaitsi Sligachanin matkailukeskus. Sen ympärillä polut ja reitit ristellivät maastossa kohti lähellä kohoavia kukkuloita. Marscoksi nimetty kumpare oli noin 740 kilometriä korkea ja kaukaa katsottuna melko ystävällinen kiipeilykohde. Matkamme eteni puron vartha pitkin. Väistelimme mutaa ja savea. Ennen lopullista klimaksia polku tuntui katoava kiviröykkiöiden sekaan. Huipun valloitus jäi, mutta näköala palkitsi vaivan. Niin, ja hotellin yhteydessä toimivan pienpanimon tuotteet.

Kiertelimme saarta busseilla, mikä onnistuikin melko hyvin, jos näkee hieman vaivaa aikataulujen suhteen. Aamuisin turistit kokoontuivat Somerled Squarelle, hakeutuivat busseihin ja levittäytyivät kuka minnekin. Iltapäivällä piti olla hyvissä ajojin takaisin sivistyksen parissa, sillä bussiliikenne hiljeni alkuillasta.

Saaren asutus on keskittynyt rannikon poukamiin. Keskiosaa hallitsevat Cuillinin vuorijono, suot ja kosteikot. Erittäin huonoa maastoa karjankasvatusta ja maanviljelyä ajatellen, mutta vaeltajalle se tarjoaa avarat puitteet. Saattoipa bussi joskus pysähtyä poimimaan tien varresta kulkijan, joka makuupusseineen ilmestyi keskeltä autiutta hyvin nukutun yön jäljiltä. Vilkaisu rauhalliseen jokilaaksoon pani ajattelemaan, että voisi sitä yöpaikkansa huonomminkin valita.

Saarella näkee yhdellä vilkaisulla kirkkaina päivinä kauas. Loivasti kumpuilevat kukkulat ja dramaattisina kohoavat vuoret tuovat maisemaan ajatonta rauhaa. Päivän aikana vaihteleva sumukin on vain hämäävän näyttämöestarin vetelemä esirippu, joka milloin kätkee, milloin paljastaa vuorten salamyhkäiset profiilit.

Skye kuuluu gaelinkieliseen alueeseen ja nimikyltit ovat kaksikielisiä. Emäntämme ei kertomansa mukaan ollut kuitenkaan gaelinkielisiin pahemmin törmännyt. Kulttuuri on voimissaan enemmänkin läntisillä saarilla Ulko-Hebrideillä. Gaelin kieli tuo eksotiikkaa Portreen elämään. Onhan turistin hienoa mennä juomaan päivän paintinsa pubiin, jonka nimeä ei osaa lausua.

Ehtoisa emäntämme oli kotoisin Skotlannin itärannikolta ja puhui selkeää yleisenglantia. Vertasimme kotimaamme ja Skyen sääilmiöitä. Parhaamme mukaan valistimme ettei Suomessa aina ole kylmää ja pakkasta, vaan kesäisin saattaa hyvinkin olla helteitä, jotta Skyellä ei ilmene juuri ollenkaan.

- *I like this*, totesi emäntämme tyytyväisenä saaren ilmastolliseen asemaan.

Skyen paikannimet juontuivat kaukaisilta ajoilta, vanhasta viikinkien Norjasta saakka. Tarkkoja alkuperiä ei kukaan tiedä. On arvuuteltu mitä esimerkiksi itse saaren nimi tarkoittaa. Etymologit ovat heittäytyneet välillä runollisiksi ja selittäneet, että gaelinkielinen nimi *An t-Eilean Sgitheanach* tarkoittaa siivekästä saarta lukuisista merelle ojentuvista niemistä johtuen.

Väsyneet kivet Portreessa.

Kastekappelin jäänteet.

Butrintin raunioita.

Isle of Skyella olisi riittänyt ohjelmaa vielä toiseksikin viikoksi. Kenties vielä kerran ylitämme Skye Bridgen ja asetumme vuorten helmaan, siipien suojaan.

TARMO PYYKKÖNEN ja MARIA SMEDS

Matkalla Albaniassa - Saranda ja Butrint

Matkailu on selvästi nostamassa päätänsä koko Albaniassa ja etenkin merenrantakohteissa kuten Sarandassa. Kaupungin hyvän hiekkarannan tuntumaan rakennetaan kovaa vauhtia uusia hotelleja. Albanian lipussa on kotka punaisella taustalla ja kotkasymboli näkyy Sarandassakin joka paikassa, autojen rekisterikilvistä aina matkamuistopuotien tavaroihin.

Päätiet ovat Albaniassa hyvät, mutta pienemmät tiet ovat huonommassa kunnossa. Albaniassa on paljon vuoristoseutua ja maisemat ovat hyvin kauniita. Luonto on yllättävän monimuotoista ja vaikka matkamme ei kestänyt kauaa, ehdimme nähdä monia erikoisia kasveja ja kukkia.

Ruoka on Albaniassa todella edullista. Kolmella ja puolella eurolla saa runsaan salaatin ja parilalla paistettu kana maksaa viisi euroa. Ainakin Sarandassa, jossa käy matkailijoita, pärjää hyvin englannilla. Albania vaikuttaa todella tulevaisuuden matkailumaalta, siellä on kauniita hiekkarantoja ja runsaasti kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita ja rakennuksia.

Siisteystasossa olisi Sarandassa parannettavaa, pieniä kaatopaikan tapaisia näkyy teiden varsilla ja tonkivatpa lehmätkin roska-astiota kaupungin laitamilla. Jyrkkä ja mutkainen tie vie ylös linnoitukselle kaupungin laitamille, josta on mahtavat näkymät alas. Ei ihme, että paikka on katsottu aikanaan linnoitukselle sopivaksi.

Butrintin antiikinaikainen kaupunki oli roomalaisille merkittävä keskus heidän valloitettuaan sen. Raunioille pääsee vinssilautalla, jolla käykin vilinä paikallisten ja turistien ylittäessä vesialuetta.

Kaupungin raunioista saa hyvin käsityksen siitä, kuinka suuri kaupunki oli kukoistuksensa aikana. Alue on laaja ja amfiteatterin ja kylpylän rauniot hahmottuvat selvästi samoin kuin satama-alue. Kastekappelissa on säilynyt kaunis mosaiikkilattia, joka tosin oli hiekalla suojattu käyntimme aikana. Lattiasta otetuista valokuvista kuitenkin näkee, kuinka taidokas mosaiikki on. Ulkona kojussa paikallinen käsityöläinen myy kiviä, joihin on tehty lattian mosaiikkikuvioiden jäljennöksiä, aiheina esimerkiksi koiria ja lintuja.

Kaupungin raunioiden yhteydessä on museo, jonne on koottu kaupungista löydettyjä esineitä kuten patsaita, ruukkuja, ompelutarvikkeita ja rahoja. Niitä tutkiessa pystyy kuvittelemaan kaupungissa elettyä elämää.

ANNE NUPPONEN

Meren rannalla Sarandassa.

Sarandan kujia.